

ONSTRAN SVETLOBE

Mestna knjižnica Grosuplje

11. januar – 31. januar 2021

Razstava slik in fotografij slepih in slabovidnih avtorjev
ob stoletnici ustanovitve Podpornega društva slepih

Onstran svetlobe

7. novembra 1920 sta Franc Dolinar in Alojzij Levstek v Ljubljani ustanovila Podporno društvo slepih, ki je prvo slovensko invalidsko društvo. Glavni namen društva je bilo zbiranje denarja za pomoč revnim slepim, ki so bili tedaj odvisni zgolj od svojcev in znancev.

Že od leta 1911 pa si je prizadevala izboljšati skrb za slepe profesorica Minka Skaberne. Organizirala je tečaj prepisovanja knjig v brajico, ki je bil leta 1918 temelj knjižnici slepih in slabovidnih.

Leta 1939 se je Podporno društvo slepih preimenovalo v Društvo slepih. Leta 1945 je bilo razpuščeno, leta 1946 pa je bilo v Ljubljani ustanovljeno Združenje slepih Jugoslavije za Slovenijo.

Leta 1948 so začeli ustanavljati podružnične odbore združenja slepih. Tega leta je bil tak odbor ustanovljen tudi v Mariboru. Sedanje ime Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor je v veljavi od leta 1976 dalje.

Društvena organiziranost slepim in slabovidnim ne pomaga samo pri premagovanju vsakdanjih ovir, ki ji prinašata slabovidnost in slepota. Slepim in slabovidnim so aktivni na številnih področjih: v glasbi, športu in šahu, literaturi, fotografiji, slikarstvu, rokodelstvu itd. Nekateri med temi ustvarjalci so tudi širše mednarodno priznani.

Z razstavo slik in fotografij, ki so delo slepih in slabovidnih, ne obeležujemo samo stoletnice društvenega samoorganiziranja slepih v Sloveniji. Z njo želimo tudi spodbujati empatijo videčih do naših slepih in slabovidnih sodržavljanov - ali kot je ob tem jubileju zapisal Evgen Bavčar: »Naj zaključim s slovitim Louisom Borgesom, ki pravi, da slepota ni tema, ampak le oblika osamljenosti, zato bodimo združeni vsi skupaj taki in drugačni v uresničevanju svojih človeških možnosti v obrambi nam vsem skupnega slovenskega aktivnega hrepenenja.«

Drago Oman

Od pletarja do slikarja

Pred seboj imam sliko enega izmed ustanoviteljev Podpornega društva slepih, ki plete košare. Včasih so slepe (na)učili rutinska dela (mizarji, telefonisti, maserji), ker niso vedeli, kaj bi z njimi. Silili so jih tudi k igranju inštrumentov (glasbo so tako ali tako že imeli), da so zabavali videče. Po eni strani so jih torej potiskali v temo, v kot delavnic, po drugi strani so jim enakopravnost priznavali, če so bili zabavljaci in burkači. Odnos do slepote je bil vedno odvisen od družbenih kriterijev moralnega vrednotenja.

Ko človek zadovolji osnovne potrebe (jesti, piti, spati ...) se začne ukvarjati s kreativnostjo. Z umetnostjo. Umetnost je nadgradnja življenja. Umetnost ne pozna izključevanja. Slepí in slabovidni so vso znano zgodovino povezani z umetnostjo kot njeni ustvarjalci, izvajalci, prenašalci ali uporabniki umetniških del. Drugače ne bi govorili o Homerju (8.–9. st. pr. n. št), o guslarju Filipu Višnjiču (1767–1834), o Johnu Miltonu (1608–1674), o sirskem pesniku Abu al-Ala al-Mari (973–1057), če omenim samo nekatere. Se spomnite še koga?

Slikanje in fotografiranje sta vizualni umetnosti. Umetnost predstavlja kreativnost in lepoto, svetlobo in enakopravnost. Ljudje se sprašujejo, kako lahko slepi oblikujejo ali preoblikujejo sliko realnosti na platno, v fotografijo ali kip. Kako lahko nekdo, ki ne vidi številke avtobusa ali se zaletava ob napačno, na pločniku, parkirane avtomobile ter ob druge ovire, slika ali fotografira. Pesnik Valter Čučkovič, ki je tudi

sam slep, pravi: »Če slike ne morejo skozi oči, pridejo skozi ušesa. Pomembno je, kako jih razporediš v glavi.«

Umetnost je poskus prikazovanja čustev posameznika v okviru univerzalnih čustev vseh ljudi. Umetnost je izražanje doživljanja sebe in okolice, svojih potreb v različnih oblikah. Človek in umetnost sta postavljena v prostor in čas. Za vsako umetnost, za vsako umetniško delo, smer ali ustvarjalno obdobje je ključnega pomena predvsem njeno razumevanje človeka in smisla njegovega bivanja.

Med slepimi in slabovidnimi imamo slikarje, pesnike, pisatelje, glasbenike, igralce, pevce, fotografe. Svojo ustvarjalnost (tudi nagrajevano v konkurenci z videčimi) predstavljajo po Sloveniji in svetu.

Kdo so slepi in slabovidni, je odvisno od definicije slepote in slabovidnosti. To so definicije, ki jih poznajo zdravniki in slepi in slabovidni. Vsak drugače.

Naredimo poskus, da si boste lažje predstavljali, kaj je slepota ali slabovidnost. Predvidevam, da je vaš vid 100-odstoten. Položite si prepletene prste pred oči in se razglejte po prostoru. Ali pa se postavite pred sliko. Pa poskusimo še drugače. Priprite oči in pogledjte skozi prepletene prste. Če imate še koga ob sebi, lahko poskusite šteti njegove prste. Če jih lahko preštejete na 3 metre, ste slabovidni, Če jih vidite na maksimalni razdalji 1,5 m ali bližje, ste slepi. Med slepe torej v nasprotju s splošnim prepričanjem ne uvrščamo le tistih oseb,

ki so popolnoma izgubili sposobnost vida in je njihovo zaznavanje svetlobe enako nič (*amaurosis*). S socialnega vidika mednje štejemo tudi tiste, ki imajo določen ostanek vida (do 5 odstotkov), vendar je ta tako pičel in necelovit, da človeku v neznanem okolju ne omogoča samostojne orientacije.

Presek tega, kaj slikajo, vidite na razstavi. Kako slikajo? Različno. Pomagajo si s povečevalnimi lupami. S fotografijami, na katere narišejo mrežo. Po spominu. Delajo skice v razmerju 1:1. *S pešanjem vida oziroma glede na ostanek vida si prilagodijo tematiko in tehniko. S konturo si omejijo, razdelijo prostor na platnu. Rišejo, ko je veliko svetlobe v ateljeju ali na prostem. Svetloba mora padati v pravilnem kotu. Tube z barvami si označijo.*

Kultura je nedvoumno ena najpomembnejših značilnosti človeka:

- je svet, v katerem se človek razvija in se razlikuje od drugih bitij;
- je ogledalo vrednot sveta, ki človeka plemenitijo in mu širijo obzorja;
- je področje, kjer se slepi in slabovidni lahko dokazujejo in so enakovredni polnočutnim ljudem.

Dušan Brešar

Rezka Arnuš

Rezka Arnuš je bila rojena 11. oktobra 1953 na Božakovem pri Metliki.

Je upokojena fizioterapevtka, ki se z ljubiteljskim slikanjem ukvarja že več kot 20 let.

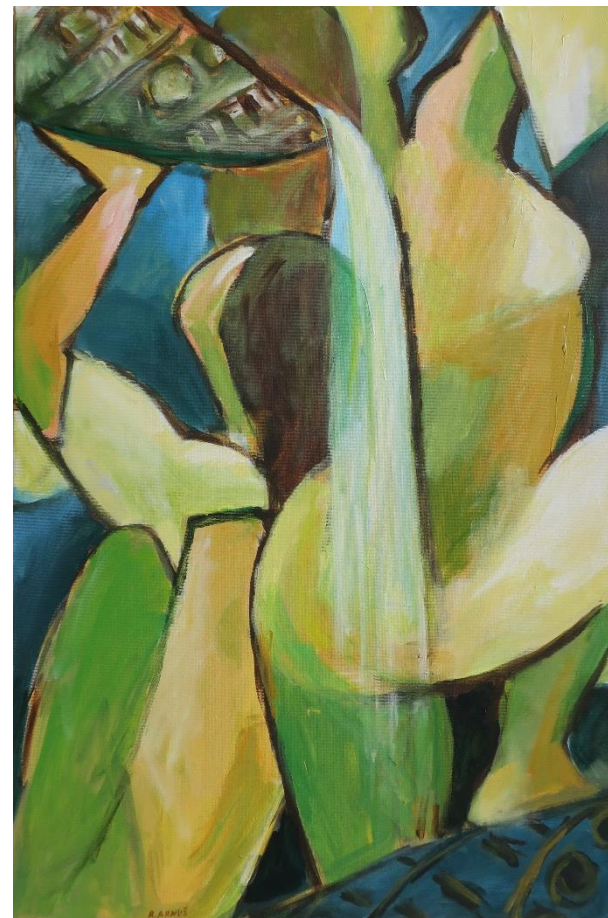
Težave z očmi so se začele že v srednji šoli. Kljub temu je uspešno doštudirala in aktivno delala 25 let kot vodja fizioterapije v Zdravilišču Dolenjske Toplice.

Željo po likovnem ustvarjanju je imela že od otroških let, vendar je zaradi dela in družine ni mogla uresničiti pred upokojitvijo.

Do sedaj je sodelovala že na preko 200 skupinskih razstavah, imela je 22 samostojnih razstav.

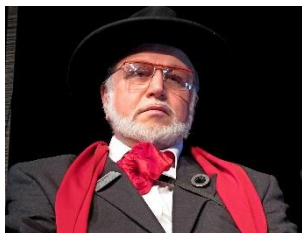
Za svoja dela je prejela preko 40 nagrad in priznanj doma in na tujem.

Z družino živi in ustvarja v Dolenjskih Toplicah.

Očiščevanje, akril na platnu

Evgen Bavčar

Evgen Angel Bavčar je bil rojen 2. oktobra 1946 v Lokavcu pri Ajdovščini

Je fotograf in pisec osebnoizpovedne proze, spremnih besed k literarnim delom ter strokovnih filozofskih razprav, zlasti s področja estetike.

Njegov pristop k fotografiji je poseben, večplasten in neločljivo povezan s filozofskim razmišljanjem o bistvu in izvoru podob. Zase pravi, da ni fotograf, temveč konceptualni umetnik. Pri ustvarjanju podob izhaja iz vtisov o svetu, ki se jih spominja iz otroštva, in iz spoznavanja sveta z drugimi čutili. Izhaja iz domišljije oz. sveta, ki ga vidi s t. i. tretjim očesom, nato pa s tehniko fotografije ustvari fizično podobo. Motivika Bavčarjevih fotografij je raznolika; med študijem je začel s portreti in krajino, danes so njegove stalnice avtoportret, portret, akt, krajina.

Fotografija je zanj refleksija o podobah, tehničnih sposobnostih, pomenu fotografije in fotografiji v filozofiji. (Luka Pavlin)

Luka Campolungi

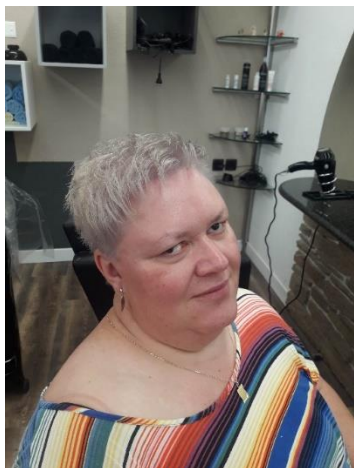

Sem Luka Campolunghi rojen 17. 7. 1974. Sem slaboviden. S slikarstvom se ukvarjam od leta 2013, ko sem bil prvič na slikarski delavnici v okviru društva MDSS Nova Gorica v Bovcu. Rad slikam z akrilnimi barvami, preizkusil pa sem se tudi s peskom. Najraje upodabljam naravo. Predvsem imam rad žive barve.

Morska, Izola 2019, slika iz peska

Sara Bukovec

Nekoč sem kvačkala, zdaj najraje slikam na platno, to naj bi bil moj hobi. Enkrat tedensko treniram stezno in vrtno kegljanje. Šivam vizitke za novo leto in rojstne dneve. Kdaj pa kdaj tudi kaj skuham. Drugače pa doma vrtnarim in še bi se kaj našlo!

Cerkljanska vas, akril, 2010

Branko Ceak

Je samostojni delavec v kulturi – fotograf. Prirojeno ima progresivno okvaro mrežnice, *Retinopathia pigmentosa*. V navezavi na omejitve vida ustvarja fotografske podobe s sloganom *Retinopathia luminosa*.

Katedrala sramu I, Ruše, 2012

Sonja Jež

Moje ime je Sonja (43let). Od leta 2005 sem slabovidna, s 5% ostankom vida. Zaradi slabovidnosti sem se v starosti 28 upokojila. Zaradi te nenadne spremembe so se odprla vrata vsem mojim umetniškim ambicijam. Pri 32 letih sem se iz rojstnega kraja preselila v Novo Gorico, kjer sem lahko vse te moje ambicije uresničila in jih še zdaj iz dneva v dan negujem in povečujem: na prvem mestu slikarstvo, potem ples, manjša vloga na odru, navdušila me je fotografija in nazadnje sem se zaljubila v film – režiranje in montažo, kjer domišljija nima meja.

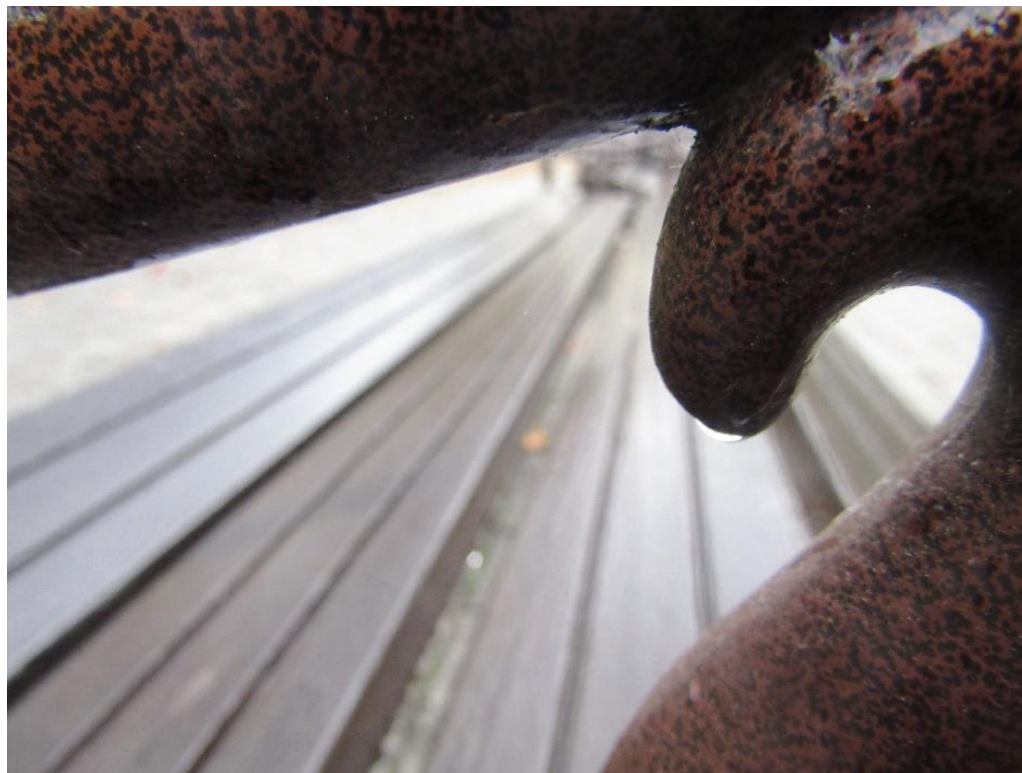

Strici iz ozadja, Seča, 2019

Jožef Jošt

Sem Jožef Jošt, inženir, rojen leta 1948. S fotografijo se ukvarjam od 1960. Rad fotografiram na potovanjih in planinskih izletih.

Milka Jug

Rojena sem leta 1955, živim v Škofji Loki, sem zelo slabovidna. Slikam od leta 2012, in sicer z akrilnimi barvami na papir in platno. Za motive izbiram krajine, tihožitja in živali. Aktivno se udeležujem delavnic na MDSS Kranj. Sodelovala sem na 26-ih skupinskih razstavah po Sloveniji in v tujini.

Čarobni planinski svet

Jana Kus

Slikati sem začela leta 2008 pri takrat ustanovljeni slikarski skupini na MDSS v Kranju. Ohranjenega imam 4 % vida. Rada slikam naravo, velik izziv pa so mi tudi človeške podobe in urbane krajine. Spoznala in ustvarjala sem že v različnih tehnikah, a najraje slikam v akrilu. Pri slikanju si pomagam z očali in predlogo. Sodelovala sem na vseh skupinskih razstavah skupine doma in v tujini (Italija, Estonija). Imela pa sem tudi eno samostojno razstavo.

Tržiška ulica, akril, Kranj, 2012

Rosana Lorbek

Rosana na sprehodu, daljšem potepu ali zgolj druženju s prijatelji obvezno spremlja fotoaparati. S fotografijo se ljubiteljsko ukvarja dobrih 15 let. Zaposlitev v Knjižnici Lenart vsakodnevno razpira krila njene domišljije z grafičnim oblikovanjem, ki ji predstavlja posebno radost. Sicer pa ji tudi vihtenje čopiča po platnu ni tuje. Svojo kreativnost je prvič javno postavila na ogled leta 2016 na samostojni razstavi likovnih del v Galeriji Niko Ignjatič v Celju, tokrat pa se prvič predstavlja kot fotografinja.

Pet pred dvanajsto, 2020

Darinka Lozinšek

V Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih sem kot oseba z ostankom vida vključena 42 let. Vsa desetletja sem aktivna v organih društva, kjer se ukvarjam s kulturo. Delujem tudi na ravni Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Kot administratorka-telefonistka sem se šolala v poklicni šoli za slepe in slabovidne. Do redne upokojitve sem delala v velikih telefonskih centralah v Mariboru.

Veliko berem, sodelujem v projektih, ki potekajo na Pedagoški fakulteti, smer likovna pedagogika Univerze v Mariboru, kjer z mentorji in študenti pripravljamo razstave prilagojene slepim in slabovidnim.

Letos sem se vključila v fotografsko delavnico, kjer sta nam mentorja iz Zavoda Ažmurk približala nekaj osnov fotografiranja.

Pišem članke za zvočni časopis, ki izhaja pri Zvezi društev slepih in slabovidnih.

Šark, Okroglo, 2020

Andrej Palčec

Sem slabovidna oseba, od leta 2013 invalidski upokojenec. Delal sem na področju bančništva, nato na RTV SLO, nekaj časa sem bil samostojni kulturni delavec filmski snemalec (na različnih področjih).

V državnem zboru sem delal kot avdio video sodelavec na izvedbah snemanj in organizaciji in izvedbi prireditev v prostorih državnega zbora in državnega sveta. Zaradi izgube vidne ostrine, degeneracije makule sem invalidsko upokojen. Kot otrok sem hodil v glasbeno šolo, igral klavir, pel v zboru.

Mirela Prezelj

Ko se je kasneje oslepela avtorica razstavljene slike prvič srečala s podobnimi člani društva MDDS NG, se je odločila, da se pridruži kolegicam in kolegom iz društva, ki so se prav tako odločili, da se preizkusijo v likovnem ustvarjanju.

Zelena oaza, Vojsko nad Idrijo, 2009

Helena Senica

Od kar pomnim, sem rada imela slike. Najprej sem jih risala in komaj čakala, kdaj bom dovolj velika, da bom lahko fotografirala.

Oče fotograf je to zelo dobro vedel in že v začetku osnovne šole sem dobila svoj prvi »trotl« fotoaparatus. Digitalna tehnologija pa mi je dala krila za uresničitev svojih želja. Ljubezen do narave me je popeljala v svet naravoslovne fotografije.

Sožitje, Velika planina, 2019

Tinka Šetina

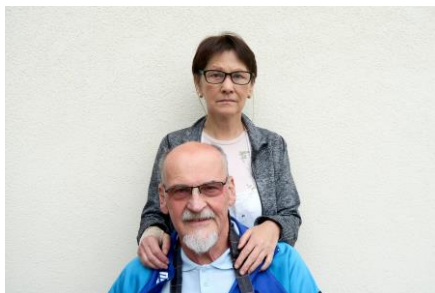

Tinka Šetina je zanimiva osebnost. Ukvarja se z glasbo, pisanjem in slikanjem. Svoje življenje je opisala v knjigi Rdeče vrtnice. Gre za zgodbo njene večkrat razseljene družine in večnega iskanja odgovorov na vprašanja: Kdo sem in kam spadam? Za slikanje jo je navdušil oče, ljubiteljski slikar. Ko ga je opazovala pri slikanju, jo je zaznamoval vonj oljnatih barv in rasla je želja po slikanju. Ko ji je vid pešal, je delala skice, narisala je motiv z ogljem in potem z živimi barvami dokončala sliko. Ko slika, si prostor pripravi tako, da je sončna svetloba ne moti, barve pa si zaradi lažje orientacije razporedi po barvni skali. (DBM)

Zimska idila, akvarel, Novo mesto, 2009

Ana Šter

Rojena je 1957 v Kranju in živi v Lešah pri Trziču. Od sedmega leta se spopada s sladkorno boleznijo in posledično izguba vida. Ostalo ji je 5% vida.

Po preselitvi v nov dom v Leše in po upokojitvi je skupaj z možem začela še slikati. Najlepši motivi so rože in tihožitja v akrilu in pastelni tehniki, poizkuša pa se tudi v abstrakciji. Izobražuje se v okviru Društva slepih in slabovidnih Kranj, kjer so bili mentorji Marjeta Žohar, Ivan Stojan Rutar, Izidor Jalovec, Bolislav Čeru, Vinko Hlebš ter v Društvu paraplegikov Slovenije, kjer so mentorji Jože Potokar, Rasso Causevig in drugi.

Vsa ta izobraževanja so rodila slike, ki so jim umetnostni zgodovinarji dali zelo pozitivne ocene in Ana se je opogumila, da jih razstavi.

Do sedaj je imela 25 skupinskih razstav in eno skupaj z možem Borisom Šterom.

Pogled, akril

Meri Tišler

Rojena sem leta 1958 in živim na Brezjah pri Trziču. Že v osnovni šoli sem uspešno risala, slikam pa več v zadnjih desetih letih. Ohranjenega imam 5% centralnega vida. Slikam predvsem z akrilnimi barvami, nekaj tudi s pasteli. Upodabljam naravo, rože, živali in predmete. Izkušnje in znanje pridobivam na delavnicah na Medobčinskem društvu slepih in slabovidnih Kranj in pri prijateljih slikarjih. Razstavljala sem na 34 skupinskih razstavah po Sloveniji in v tujini.

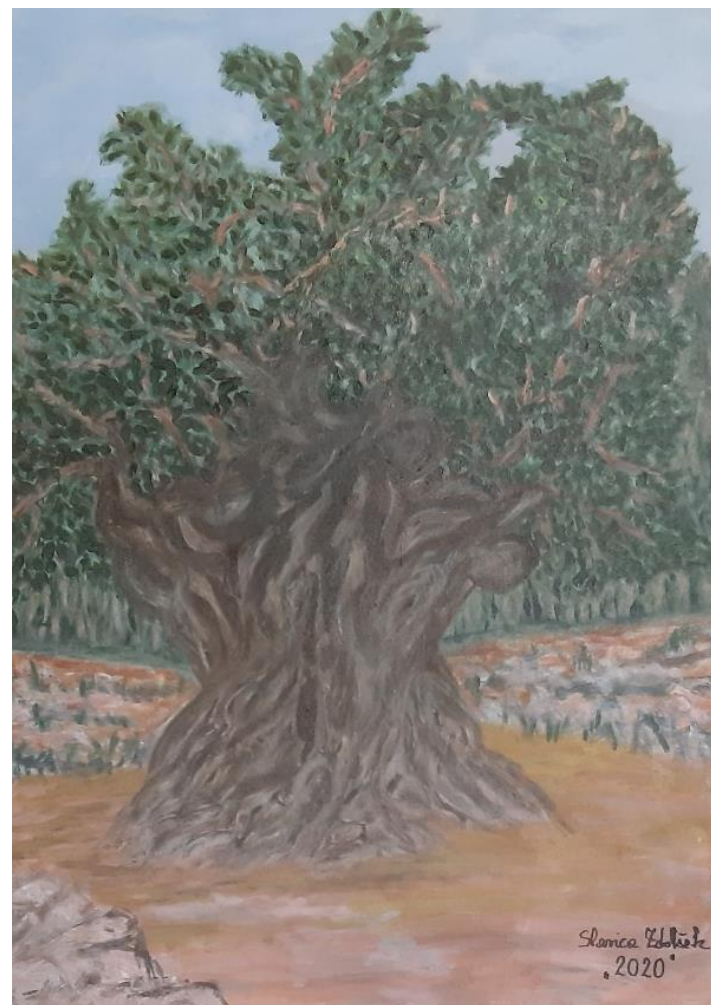

Opojne dišave, 2020

Slavica Zdolšek

Članica Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Koper Slavica Zdolšek je bila rojena v Mariboru, a se počuti Pirančanko, saj v Piranu živi že štiriinštirideset let. Slikanje jo je navduševalo že v otroštvu, vendar jo je življenje vodilo po drugih poteh. Pri šestdesetih je ponovno prijela za čopič. Skupaj s hčerko Darijo sta se pridružili slikarski skupini Skupnosti Italijanov Giuseppe Tartini iz Pirana pod mentorstvom Liliane Stipanov. Svoja dela je večkrat razstavila. Zadnjo razstavo je imela leto septembra 2020 v Mestni knjižnici Piran. Sodelovala je tudi na razstavi ob 70. obletnici Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Koper, kjer je kot članica še posebej zelo aktivna v društveni pevski skupini.

Stara oljka na obali, 2020

Natalija Žitnik Metaj

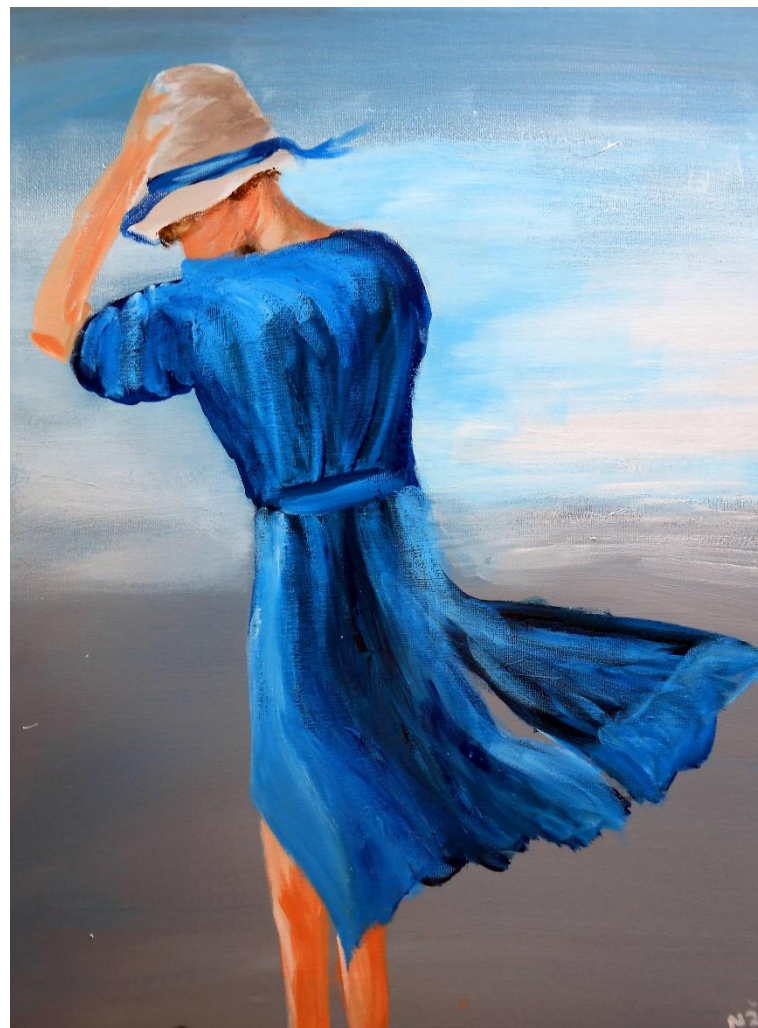

V Osnovni šoli sem se udeležila Male Groharjeve slikarske kolonije. Slikanje sem prekinila zaradi slabovidnosti. Ponovni začetek pa sodi v leto 2008 v tedaj nastali skupini slikarjev z okvaro vida na MDSS Kranj. Prva mentorja sta bila Ivan Stojan Rutar in Marjeta Žohar. Sodelujem še na kolonijah (Izola in Okroglo).

Udeležila sem se petih mednarodnih razstav projekta Art@senses v Italiji in Estoniji. Ob Svetovni razstave Expo 2015 Milano, sem razstavlja v Milanu.

Narisala sem preko 90 slik in sodelovala na 36 skupinskih razstavah in eni samostojni.

Ustvarjam v akrilu.

Veter v krilu, 2010

ONSTRAN SVETLOBE

Razstava slik in fotografij slepih in slabovidnih avtorjev
ob stoletnici ustanovitve Podpornega društva slepih

Pokrajinski muzej Maribor, razstavišče Kino Partizan

5. oktober – 24. december 2020

